

נכתב ונחתם לפניך

מפי מורינו הגאון הצדיק

רבי **משה אליהו אביחצירא שליט"א**

מתוך דברים שנאמרו בועד הכנה לאברכים בני עליה - ערב ראש השנה תשע"ח

חשים כיצד שבים לאחורינו וכאשר היינו לפני חודש אלול.

מרן האביר יעקב זי"ע כתב כמה פעמים (פתוחי חותם פ' לך עה"פ ויהי בימי אמרפל) שאם יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום (סוכה נב.), כנגד זה אף מלחמת האדם צריכה להיות כל יום מחדש יותר מאתמול. ומי יוכל לומר זיכיתי לבי ואני נמצא בדרגה כזו שבכל יום התקדמתי והתקרבתי יותר והוספתי עוד מעלה. אולי פעם בשבוע או בחודש, אך ודאי שכל אדם מוכרח להרגיש זאת לכה"פ בשנים, שיוכל להצביע ולומר שהשנה הזו תהיה יותר גבוהה ונעלה מהשנה שקדמה לה. ובעוונותינו הרבים לא כולנו זוכים לזה, ולעתים אף יכולים להצביע על נסיגה, ירחם ה'.

ודודי הקדוש הרה"ק רבי מאיר אביחצירא זי"ע היה אומר שגדר 'בן עליה', אינו אדם שהשיג איזו מעלה ונמצא בדרגה רוחנית גבוהה וכעת הוא בר מעלה, אלא אדם שבכל עת נמצא במצב של עליה ואינו מסתפק במה שהשיג אתמול ובשנה שעברה.

והשאלה הזו מטרידה רבים וטובים, כי הנה עוד שנה חולפת ועוד אחת, והאדם נמצא נכון בתוך, כי משאלת לבו של כל יהודי לעשות רצונו ית', ומייחל שהשנה הבאה תהיה שונה למעליותא, ובעוונותינו הרבים לא תמיד זוכים להגיע לזה, וטעמא בעי.

והנה פעמים הרבה חזינן אנשים המתחזקים בכל לבם, בין בסור מרע ובין בעשה טוב ומצליחים להחזיק מעמד תקופה לא ארוכה. הם רוצים לתקן את דרכיהם ומעשיהם, אך לאחר חודשים אחדים, ואולי אף פחות, כבר נופלים. ואף שקי"ל (משלי כד, יז) "כי שבע יפול צדיק וקם", מ"מ כתב ביערות דבש (ריש הדרוש הראשון) שאם רואה אדם שכך עובר עליו באופן תמידי, שהוא עולה ויורד ולא מצליח לשמור חזק את דרכו ואת קבלותיו אשר גדר בעדו, ידע נא נאמנה שהמצב אצלו הוא בשפל

מקובל בשם הקדמונים (הובא בלב אליהו עניני חודש אלול, ועי' אור לציון תשובות ד' עמ' לג) שבשבוע האחרון של השנה, יכול לכאורה לתקן את כל ימי השנה כולה, כי הכל הולך אחר החיתום (ברכות יב.) ומסתברא מילתא כן. הבא"ח (ש"ר נצבים ב') מזהיר להתפלל את תפילת המנחה האחרונה קודם ראש השנה, כיון שבכוחה לתקן את תפילות כל השנה, והוא משום הכח של הסוף אשר בכוחו לתקן את כל הראשית. וכע"ז מובא בספה"ק (כתבי הסבא מקלם פנקס הקבלות עמ' קיא ועוד) שבכח השבת האחרונה של השנה לתקן את שבתות כל השנה כולה, וכמו אדם שמרים את קצה המקל, הנה כל המקל מתרומם עמו. כך כאשר מדקדק בשבת האחרונה, מרים עמו את כל שבתות השנה.

ולעומת זאת, חזינן בדברי רבינו האר"י הקדוש (שער הכוונות ענין ראש השנה, שכך אמר רבי משה גאלאנטי בשם רבינו האר"י, וע"ע חמדת ימים ח"ג פ"ב ובספר בונה ירושלים המיוחס לבעל התניא אות ג), שעשרת ימי תשובה, אותם ימים נעלים של (דברים נה, ו) "דרשו ה' בהמצאו", יש בהם ז' ימי שבוע [אם מורידים את ב' הימים של ר"ה ואת יוה"כ], ואותם שבעה ימים מתקנים את כל ימי השנה שעברה. שבת שובה מכפרת על כל השבתות בשנה שחלפה, יום ראשון על כל ימי ראשון וכן עזה"ד, ודבריו סותרים להאמור לעיל, ולמקובל בספרי המוסר והיראה, שהשבוע האחרון הוא המתקן ולא עשרת ימי תשובה.

יצרו של אדם מתגבר עליו כל יום

עלינו לדעת שאחד הדברים שאמורים לצער אותנו בעבודת הימים הנוראים, הוא שאף שבכל שנה אנו ניגשים לימים אלו, מתעלים ומתקרבים להשי"ת, אבל כשחולפים עוברים הימים הללו, מרגישים בחוש כיצד יורדים חזרה למטה, וכבר לאחר חג הסוכות ושמח"ת,

החדשה, לפי מעמד זה נבחן עבור כל השנה כולה, וזו תכלית התשובה והימים הנוראים.

למה צריך מ' יום לתשובה, הלא די ברגע אחד!

ולדברינו תינח למה נתקנו ארבעים יום לתשובה, והלא מצינו בחז"ל כיצד רשעים גמורים שבו ברגע אחד ונתקבלה תשובתם ונתהפכו לצדיקים גמורים ולמה כל אריכות הימים הללו, כבר מראש חודש אלול!?

ואדרבה, בעינינו ראינו אצל מרן הסבא קדישא זי"ע, בעת שבאו אליו יהודים הרחוקים משמירת התורה והמצוות, וביקשו להיפקד בדבר ישועה ורחמים, היה מבקש מהם לקבל על עצמם שמירת שבת, הנחת תפילין וטהרת המשפחה. ואם קיבלו זאת על עצמם, באותו רגע ראו את הישועה, כי כבר נתהפכו לבעלי תשובה, ויכלה לחול עליהם הברכה. ואם כן לאיזה צורך ניתנו לנו ארבעים יום אלו מדי שנה!?

ולדעתי נראה שאף שדי לה לתשובה ברגע אחד, אך מכיון שהמטרה היא להעמיד את האדם על כוחו ובוריו למשך השנה הבאה, עבור העתיד, אין די ברגע אחד, אלא עליו לפשפש ולחטט בגידי נפשו ונטיותיו, מה מניע ומפעיל את הירידות שעוברים אליו ואיזה קבלות יקבל להגן על עצמו מפני הנסיונות הבאים.

ואפשר לומר שהסייעתא דשמיא האמיתית בעבודת ה' זה קבלות. כי בלי קבלה אמיתית ומוחלטת, הרי הדברים פתוחים הן לטוב והן לרע, ולב יודע מרת נפשו במה עליו לעורר עצמו ולגדור בעדו, וכשם שפרצופיהם שונים, כך דעותיהם שונים, ובספר שבט מוסר כותב שאם לומד ספר מוסר וראה קטע שהלהיב את לבו, יסמן את אותו קטע לעצמו וישוב להגות בו לפרקים, כי כל אדם מתחזק מדבר אחר ועליו לפשפש בכלי הנפש לדעת מה הירידות והנפילות שלו, ובאלו כלי נשק עליו ללחום נגדם, ומה שמתאים לאחד, אין מתאים לרעהו.

מטרת ימים אלו לבניין האדם מהיסוד

אותם שלושים יום לפני יום הדין, לא נועדו לתשובה בלבד. עבור תשובה די ברגע אחד, וכפי שאמרנו, אלא המטרה בהם לבנות את עצמך - לאחר הכרה של כוחות הנפש - ולאבטח את המשך העבודה שלא תהיינה נפילות נוספות חלילה.

ולדרכינו יתבארו גם מהותם של עשרת ימי תשובה, דהא אם במשך שלושים ימי אלול טרחנו והתייגענו במצות התשובה, מה באו עשרה ימים אלו להוסיף? אך כבר אמרנו פעם להמשיל לאדם הנוסע בדרך רחוקה לכיוון צפון, ושואל עוברים ושבים איך יגיע לעיר

המדרגה, כי הסטרא אחרא 'התלבשה' עליו ויונקת מכוחו מאחר שכל החיות שלה הוא מהקדושה, ועל כן היא מחטיאה אותו ויונקת ממצוותיו. ולאחר שגמרה לינוק מכל המצוות שהיו באמתחתו, שולחת אותו להתחזק ולעסוק בתורה ומדקדק במצוות ע"מ שימלא את אסמיו ותוכל למצוץ ממנו את לשדו, וחוזר חלילה.

ודבר זה מפחיד עד למאוד, כי מי יודע אם לא כל ההתחזקות של הימים הנוראים, הקבלות הטובות וההתאמצות שלנו בכל לב, הכל מופעל מכוחו של אותו זקן וכסיל, על מנת שיקח הכל בבוא היום, וכשיחשוב האדם בזה תאחזנו פלצות.

מה יעשה האדם שהעבירה נבר 'הותרה לו' ב"מ

וכבר אמרו רבותינו (יומא פו:) עבר אדם עבירה ושנה בה, נעשית לו כהיתר. דהיינו שאין לו את החשש והפחד מאותו מעשה רע, ואין זה משנה מה חומרת העבירה, ואפילו את החמורה שבחמורות עשוי לעבור לחזור ולעבור עליה שוב ושוב רח"ל, למרות שלאחר כל פעם עשה תשובה מעומקא דליבא. ובביאור ההתנהגות הזו שמעתי בשם הגר"ש פינקוס שאם לכל אדם יש גדר העוצרת אותו מלהתקרב לחטא, הנה אצל אותו אדם נפרצה הגדר ואין לו מעצור רח"ל.

וכיון שכך, מוכרח הוא לשבת עם עצמו וללמוד במאמרי חז"ל המדברים מאותו עוון שנכשל בו, ויעיין בספרי היראה העוסקים בזה, עד כי יבנה אצלו אותו גדר הרוס וישוב לארץ החיים, כי מתחדשת אצלו ההכרה עד היכן הגיע חטאו וידע כי לא לכך נתכוון במעשיו, ואז יש לו סיכוי להתגבר.

וע"ד צחות אמרתי פעם דהעובר עבירה ושנה בה, היינו לאחר שחטא ישב לשון את מאמרי חז"ל ולהתבונן עד היכן הגיע חטאו, אזי 'נעשית לו כהיתר', כלומר, התכפר חטאו והכל שרוי ו'הותר' לו.

לפעמים אנחנו רוצים להתעודד ולהתחזק, ובייחוד בימים אלו שבין שנה לשנה, לעמוד בדין לפני בורא עולם ולהרגיש ראויים לקבל שנה טובה ומבורכת, עם בריאות והרחבה, עם נחת מהילדים וישוב הדעת. מרבים ומפצירים בתחינות ובקשות. אך יודעים שאם נבוא ובאמתחתנו כמה התרשלויות וקיצורי דרך, מי ישמע תפילתנו? וע"כ מזדככים ומיטהרים לקראת יום הדין.

וע"ז באים דברי האר"י הק', דאם המטרה של התשובה היא לתקן את העבר ולראות שכולו הפך לבן טהור הוא, אין זו תשובה אמיתית אלא תשובה של פחד ויראה, תשובה שכל מטרתה לדאוג ל'אני', שאצלי הבעיות נפתרו, ואוכל לעמוד לדין.

אך התשובה האמיתית היא כשנבחן על העתיד, איך מתחיל את השנה החדשה, ואיך בונה את ימיו וחודשיו הבאים לשלום. איך מתנהל בשבת ובימות החול בשנה

פלונית הנמצאת בדרום הארץ. ושיבו לו שעליו קודם כל להסתובב לכיוון ההפוך, ולנסוע זמן ממושך, ורק אז יתחיל לשאול איך מגיעים לאותה עיר, אבל קודם כל יסתובב.

התשובה היא קודם כל 'עשיית פרסה', ואף שלא הגיע למטרה וליעד, מכל מקום הוא בדרך אליה ולא בדרך ההפוכה. ואף בעשרת ימי תשובה אנו יודעים כעת להיכן אנו שבים ומה היעד שלנו. בין אם זה חיזוק בעסק התורה, על כל סניפיה, בשמירת הזמנים ויגיעת המחשבה וליבון הסוגיא, ובין בצורת התפילה וההגשה שלה לפני הבורא, אך מתנהג בלילה, איך נשמר בדיבורו ובשיחתו וכו' וכו'.

ומי שמנסה לתקן דרכיו בלי קבלה ברורה והחלטית, לא יוכל למצוא דרך אחרת. כי אם קבלה אחת קטנה לא יגיש ביום הדין, במה יצדק העבד לפני אדוניו?

אצל כל רבותינו גדולי ישראל, ידענו שהצליחו לעלות מכח קבלות קטנות ועקביות, עליהם שמרו בכל עוז. וכל הצדיקים ועובדי ה', היו עובדים דבר יום ביומו, ודעתם היתה עירנית לבחון ולהשיג היכן צריכים גדר ושמירה ועל מה ישתדלו ויתאמצו יותר.

וברחובות קריה אפשר לראות הרבה אברכים ובני תורה שחיהם אמנם סובבים סביב לימוד התורה וקיום המצוות, אך חיים כשגרה ולא כמלחמה המנסה לכבוש יעדים נוספים, וברור הדבר שבדרך כזו לא מגיעים להשגות עליונות ולקרבת אלוקים, אלא נותרים אנשים קטנים.

אדם הרוצה להתקרב להשי"ת ולוודאות שהשנה הזו תהיה שונה מהשנה שעברה, מוכרח להיות נחוש בדעתו לוותר על כל נוחיות שהורגל בה, אם יהיה צורך. ואם יודע בדבר מסויים המחליש אותו, הרי הוא מסלק אותו למרות הקושי, כי יודע שכך משיג את המטרה המרכזית של חיו.

פעם אמר לי אברך בקובלנא, אמנם דבר פלוני גורם לו ירידה, אך כיצד יוכל לוותר עליו? זה גורם לו שמחת חיים והנאה שלא יוכל להינתק ממנה, רח"ל. ופליאה דעת ממני, כלום יש הנאה גדולה יותר מקרבת אלוקים?!

אם יזכה האדם, ויעמוד בסוף השנה וקבלתו שמורה בידו, וכי יש סיפוק גדול ותענוג נפלא מכך?!

וצריך כל אחד להכיר את עצמו, כי יש אשר ערבך ערבא צריך, ובכדי לשמור על הקבלה, עליו להציב קבלה נוספת ומשמרת למשמרת שלא תאבד. וכמו שאם אדם נמצא חלילה בשעת צרה וצוקה, הרי הוא נודר לאלוקי ישראל. והדבר פשוט שיתקבלו דבריו, עד כמה שהוא מוכיח את רצינות כוונתו ואין זה רק כמס שפתיים.

אלמלי הקבלות, אין לנו פתחון פה בימים אלו

וקבלות אלו, שאדם מקבל בימים הנוראים, יש להם סייעתא דשמיא עצומה יותר משאר כל השנה, אלא

שצריך לדעת מה לקבל ואיך לקבל, בכדי שישתמר למשך כל השנה כולה.

כי בעת שיהודי עומד ומתחנן "זכרנו לחיים" אזי ה"מלך חפץ בחיים" עומד ושואל, למי אני נותן את החיים הללו?

ואם נעשה חשבון הנפש עם עצמנו, ונעריך את מצבנו, ולו ביחס לשאר עובדי ה' הנמצאים עמנו בדור הזה, הרי אנו יודעים שאיננו במצב טוב, רח"ל, ואיך א"כ נעמוד ונבקש "זכרנו לחיים"?!?

משאלת הלב של כל יהודי, זה להתקרב אליו ית' עד טיפת הדם האחרונה, ובעת שזועקים ומבקשים לפני המלך חפץ בחיים, באים עם הוכחות תשלום, ומראים עם מה מתקרבים אליו.

ובכל עת יש לתת את הדעת שמטרת העבודה שלנו היא להגיע למצב של יראת ה' הרומומות, יראה גבוהה של פחד ה' והדר גאונו. להיות בדרגה כזו שניגשים למצוה מתוך אהבה עזה לבורא עולם.

ואף שכעת לא נמצאים במצב הזה, אבל המטרה הזו צריכה להיות תמיד מול העיניים. ולהכי מיד בתחילת קריאת שמע מכריזים על אהבת ה', אף שהיא הגבוהה ביותר והיתה צריכה להימנות בסוף, אך מ"מ על העובד להניח את הידיעה הזו כנגד עיניו תמיד, ולהציב את האהבה הזו כמשאלת לב, אליה הוא מתאמץ להגיע.

הדרך להגיע לאהבת ה', היא רק בהתמסרות מוחלטת עבור כל מצוה, ללא שיוור. והפעולות החיצוניות משפיעות על הפנימיות, ומתוך שלא לשמה בא לשמה.

ואיתא מהרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע (הובא בספר מוצל מהאש ב' נצבים, וכע"ז מהבית ישראל מגור זי"ע, הובא בספר פאר ישראל עמ' תס"ד), כמה רווח והצלה יש לנו שהכתוב אומר (דברים ל, יד) "בפיך ובלבבך לעשותו", דאף שלבו רחוק ממני, מ"מ מתחיל אדם עם הפה, מתפלל ולומד שלא עם כל החשק והרצון, אך הלב יבוא לאחר הפה, כי אחר הפעולות החיצוניות נמשכים הלבבות, וכנ"ל.

אך לו היה כתוב להיפך, "בלבבך ובפיך לעשותו", כי אז היינו במצב קשה מאוד, כי איך אפשר להתחיל מהלב? אך התורה עצמה מדריכה את האדם להתחיל עם הפה, בעבודות חיצוניות ומשם נמשך הלב. המטרה שלנו בעשרת ימי תשובה זו הפנים קדימה.

ויש לדעת כלל גדול, כי לא תמיד האדם מרגיש באמת את דרגתו. ויש אברכים שיושבים ועוסקים בתורה שנים על גבי שנים, ואף שממלאים כריסם בש"ס ופוסקים, עדיין נדמה בעיניהם שנמצאים במצב נמוך, עד שמקבלים הארה מן השמים ומתחיל לחוש שהנה כל התורה שלמדתי, כל עבודת ה' שיגעתי בה, הנה היא באמתחתי ורצוי אני לפני הבורא ית', והלב מתמלא ערגה וגעגועים אמיתיים, כי הנה בן רצוי הוא לפניו.

ולדוגמא אספר על סוג של 'הארה' הנגלית לפתע לאדם העובד את ה' בתמימות. סח לי יהודי בן עליה גדול, שמנהגו מדי יום שיש אחר חצות לעלות וליראות

בכותל המערבי, ולהתפלל מנחה ע"פ כוונות הרש"ש. פעם אחת הגיע כדרכו וגילה ששכח את סידורו בבית, והצטער עד למאוד, כי זהו סידור הנמצא רק תחת יד המכוונים, ומן הסתם לא ימצא כמותו בכותל והנה עתה לא יוכל לכוון כדרכו ולא יכין לבו לקראת שבת מלכתא כאשר הורגל.

לאחר רגעים אחדים התחזק בדעתו, והבין שכך רצון ה' לנסות את לבבו. צעד לכיוון הספריות הארוכות שבמערה הסמוכה לכותל, מקום אשר מונחים שם כל התהלים והסידורים מכל העדות והנוסחאות, עצם את עיניו והושיט את ידו, כי גמר בדעתו להתפלל בכל אשר תמצא ידו.

כשפקק עיניו, הופתע עד מאוד בראותו את סידור הרש"ש מוכן ומזומן בידו, בכרך שבו מודפסת תפילת מנחה של ערב שבת, עם כל הכוונות כאשר היתה באמנה איתו, וסיפר אותו יהודי שהרגיש בחוש את אהבת ה' אליו, את תחושת החמלה והארת הפנים שזכה לה כאם רחמניה המגישה לבנה יחידה את כל צרכו, כאב האומר לבנו, אני ממתיך לך ולתפילותיך לפני!

וכיוצא בזה עובדא הוה ביום שישי האחרון, חיפש אברך חשוב את הספר 'מדרגת האדם' של הסבא מנובהרדוק. אותו יהודי עמל הרבה להשריש בקרבו את מידת הבטחון ורצה לעיין באחת משיחותיו של הסבא. דא עקא כי במקומו לא היה מצוי הספר ולא ידע מהיכן ישיגנו עתה.

והנה לעת ערב, כשהתיישב על מקומו הקבוע בבית הכנסת, נדהם לגלות את ספר מדרגת האדם מונח בסמוך למקום מושבו, כאומר, 'הנני מזומן לפניך' - -

אנחנו צריכים לשאול את עצמנו, האם אנחנו מבחינים באותם הארות פנים? ויש הרבה תחומים וחלקים בחיים שמגלים כיצד דברים מסתדרים לפתע.

על הקבלה יש לשמור בכל תוקף

כשאדם מקבל על עצמו קבלה בימים אלו, מוכרח הוא לדעת שעליו לצקת תוכן של רצינות ועקביות בקבלתו, ולעמוד אחריה בכל עוז למשך כל השנה, עד שיוכל לעמוד בסופה ולומר לפני הקב"ה, באתי עם הוכחת תשלום!

ופעם אמרתי בדרך הלצה שלאחר יום הכיפורים יש לערוך התרת נדרים, מאחר שכבר בימים אחדים זונחים ונשכחים את כל אותן הקבלות שקיבלנו על עצמנו ומן הראוי איפוא לערוך להם התרת נדרים.

ויש לתת את הדעת שרק ימי אלול נקראים 'ימי הרחמים', אבל על עשרת ימי תשובה לא מצאנו שנקראו ימי הרחמים, כי הם בחינת דין (שער הכוונות ענייני ספירת העומר ובהגהות יפה שעה. ועי' משנת אהרן להגר"א קוטלר ח"ב עמ' רז) וכעת כמעט לא נותרו מאותם ימים יקרים, כי אם ארבעה ימים לביקור הקרבן, ועיקר העבודה בזה הוא לעורר עוד ועוד את אותם רחמים להשפיע עלינו לטובה.

אבל כשמגיעים עשרת ימי תשובה, צריך לבוא כבר עם החלטות מגובשות ובנויות, ולומר: "קיבלתי ע"ע כך וכך".

ובכדי לתת תוקף וחוזק לקבלה הזו, לא רק יחשוב אותה בלבד, אלא ירשום אותה בדף אשר יהיה עמו תמיד, ואחת לשבוע יוציא אותו דף שנרשם בערב ראש השנה, יקרא בו בעיון ובדקדוק, יתבונן עם עצמו מה עשה בשבוע החולף ועד כמה סטה מהתכנית המקורית של הקבלה.

ומהנסיון אפשר לומר, שרק בדרך זו ההחלטה נכנסת להרגל, כשיודע שבתוך הפינקס שבכיסו מוטמן אותו דף, ובעוד ימים אחדים ישוב ויקרא ויצטרך להשיב לעצמו מה היה וכיצד היה, והרי זוכר הוא מה היה בשבוע הקודם... נמצאו כל ימיו בתשובה, ואין לך סגוריא גדולה מזו.

וצריך לדעת שהיצר יטען כנגד עבודה זו, וילגלג עליה שאין בה ממש, והרי אינו הופך את עורו לחלוטין ואין זה אלא להשקיט את המצפון וכו', אף אתה צריך להשיב לו שאכן האדם לא יהפך להיות גדול הדור מאותו פתק, אבל לפחות הוכיח את הרצון לפני יודע תעלומות.

ואם ידענו שהצדיקים הקדמונים הרגישו את אלול במשך כל השנה כולה, ה"ז משום שזכרו את אשר קבלו ע"ע גם בחודש אדר וסיון, וקבלתם נגדם תמיד, וידעו שזו התקוה של האדם ועליה כל ציר חיי האיש הישראלי סובב, ואת כל העתיד בונה האדם על אותה קבלה קטנה, ואין לך מליץ יושר איתן יותר מכך, כי אם רוצה להכתב ולהחתם בספר חיים טובים, אף אתה תכתוב ותחתום בספריך ומכח זה יזכה לשנה טובה ומבורכת ולגאולת השכינה הק'.
